ГОДИНА XXV. На Цетињу, у суботу 26 октобра 1896. БРОЈ 44.

Излази суботом.
Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф., на по године 2 ф., на четврт године 1 ф.
За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6 ф. на по године 3. ф. на четврт године 1 ф. 50 новч.
За све остале земље годишње 20 фран. у злату, на по године 10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском упутницом непосредно администрацији „Гл. Црног." на Цетиње, или отправништвима новина на коју друго пошту; у коме је нaручније може се претплатити код г. *Пера Рамадановића*, књаж. црн. агента у Котор а Дописи се шаљу уредништву. Рукописи се не враћају.
За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 3 новчића за први пут, а за сваки дањи пут по 2 новчића.

ЦЕТИЊЕ, 25 октобра.

Његово Височанство Господар и Њихове Свјетлости Књагињица Ана и Књажевић Мирко са пратњом повратили су се из Рима у суботу.

При кретању из Рима у четвртак у јутро испратили су Његово Височанство до на жељезничку станицу Њихова Величанства са свијема члановима Савојске Куће и Књажевскијем гостима, као и с војничкијема почастима. Растанак је био најљубазнији. Војена музика свирала је црногорску химну.

Њихова Краљевска Височанства Књаз и Књагиња Напуљска одма за тијем кренули су из Рима засебнијем возом пут Фиоренције.

Од Рима до Бриндизија, по свијем станицама, народ је чинио овације Њ. В. Господару, ма да је инкогнито путовао, а у Бриндизију, гдје је воз стигао у 11 сати ноћу, цијело грађанство са музиком изашло му је на сусрет; а главна улица до обале била је освијетљена бенгалскијем ватрама, које су горјеле са балкона свију кућа.

Ту се Његово Височанство укрцало на Краљевски јахт „Савоју", који је у петак у 6 сати кренуо пут Бара, гдје је стигао у 2 сата послије подна, по доста мирном мору.

Наша тврђава Волујица поздравила је „Савоју" са 21 метком из топова, а „Савоја" је одговорила истијем бројем метака; па кад је Њ В. Господар кренуо с јахта био је поздрављен новијем метцима из топова.

Послије кратког одмора у Дворцу на Тополици, гдје је Његово Височанство дочекала војничка чета са мјестнијем властима, Њ. В. Господар одвезао се у колима са генералом Понца ди С. Мартино и маркизом Палавићини, који су били аташирани Његовом Височанству, и својом пратњом, у разрушени град барски, одакле им је показао, како је град био обсједан и нападан у посљедњем рату. На проласку је народ поздравио Господара одушевљенијем клицањем; а преузвишени господин Арцибискуп Милиновић добродошлицом.

У вечер је био у Дворцу објед, на ком су били осим поменутијех аташиранијех особа, и официри са „Савоје." При трпези је Његово Височанство подигло чашу Њеховијем Величанствима и Италији.

У суботу у јутро Његово Височанство Господар с пратњом кренуо је из Бара пут Цетиња. На Виру и Ријеци народ је дочекао Господара најодушевљеније.

На Цетињу је Његово Височанство стигло у 5 сати. Грађанство је дочекало Господара на уласку у варош одушевљенијем клицањем. Пред Двором је била упарађена чета са музиком, и окупљени сви великодостојници са Његовијем Височанством Престолонасљедником на челу. Ту је свирање народне химне и бурно клицање „Живио!" дочекало Господара, који послије поздрава са присутнијема, и пошто је прегледао почасну чету, уз клицање присутног народа, уђе у Двор.

Његово Височанство и Њихове Свјетлости повратили су се с пута у најбољем здрављу, које им са весела лица сија.

СВАДБЕНЕ СВЕЧАНОСТИ.

(Извјештај од нашег нарочитог дописника.)

РИМ, 14. Октобра.

Ја вам описујем свадбене свечаности, које су заисто величанствене; али треба да ви напоменем ону жељу Њ В. Краља Умберта, коју је изразио, кад је саопштио вјеридбу свога престолонасљедника, да се не чине никакве свечаности због економије, и препоручивање главнијех листова, да се изоставе свечаносте обзиром на заробљенике у Абисинији. И сами Кардући, највиши италијански савремени пјесник објелоданио је у томе смислу једно писмо, које су сви листови прихватили. Па ипак све то није могло задржати народно одушевљење, што је најбољи доказ његове неодољиве искрености.

На дан вјенчања, послије подна, једнако су све главније улице биле пуне народа, а да и не спомињем пјацу испред Квиринала и Консулте. Његово Величанство Краљ Умберто и Његово Височанство Књаз Никола изашли су заједно у колима на шетњу; такођер и остали Књажеви и Књагиње, у разнијем правцима по главнијем улицама и шеталиштима, наравно свуда сусрјетани народнијем овацијама.

У вечер је био у Квириналу велики гала-објед за 125 особа.

* * *

Прелазим на освјетљење Рима, које је исти дан у вечер слиједило. Неки страни листови били су рекли да су приправе римске општине за освијетљење слабе; али ви ја ипак нијесам у стању ни издалека дати појам освјетљења, у ком је Рим пливао. Преставите себи широку улицу „Вија Национале." која се управо протеже од пјаце Езедре до пјаце Мањанаполи, више него ли је растојање од велике гостионице до „врбе," испод сводова, доста густијех, из којијех пламте жижци газа (не петролеума него плина, како Хрвати говоре), тако с једнога краја улице на други ви видите цијелу улицу под сводом најживље свјетлости. А са страна улице од стуба до стуба, на којијема се ови сводови наслањају, висе фестони, састављени од звијезда рубом којијех, у чашицама стакленијем, црвенијем, зеленијем, и аветнијем и бијелијем горе стеричне свијеће, сливене до по чаше. Ови фестони од звијезда тако разнобојне свјетлости не допуштају ни да се замисли чаробније освјетљење.

Двије поменуте пјаце такођер су у наоколо освијетљене величанствено, и ја се не осјећам у снази да то опишем. Од пјаце Мањанаполи Квириналска улица је испод фантастичнијех сводова, вјештачки из ађенијех у пламену из разнобојнијех чашица, гдје су транспаренти српскијех и италијанскијех тробојница и грбови Савојски и Петровић Његоша. Тако ове сводове састављају разне архитектонске фигуре. Како је ова улица мало стрмена, тако имате с краја на крај најфанатастичније освјетљење.

Нијесам у стању описати ни Квириналску пјацу, али по ономе, што сам казао о улицама, можете сами саставити појам о величанственом призору испред Квиринала и Консулте, када освјетљење једне и друге улице смијешате.

Од пјаце Квиринилске улица „Двадесетог септембра" опет вас изненађује под сводовима транспарентнијех италијанскијех звијезда у бојама италијанскијем и српскијем. Овдје видите с краја на крај улице петокраке велике звијезде гдје лебде над широке и дуге улице.

У томе мору свјетлости, електричне лампе, што Рим обично освјетљују, губе своју свјетлост.

Артифицијалнијем огњевима били су освијетљени разне пјаце и мостови преко Тибера; али ко ће свуда допријети, и све видјети? А о разнијем јавнијем и приватнијем зградама нећу ни говорити.

Због великога мноштва народа ове вечери, већ у 6 сати била су обустављена кола, и по широкијем улицама само су се таласале масе народа, све глава до главе, и за дивно чудо, и на похвалу тог народа, без икакве несреће. И што ми је пало у очи, у оніће овијех дана, матере су с лудом дјецом, од којега мјесеца, на рукама, кроз то мноштво мирно одиле, и по ружном и по лијепоме времену, и ноћу и дању, наравно из нижијех слојева, што ове матере најбоље не карактерише; или је зар такво одушевљење масама владало, да је и љубав материнску савлађивало!

За вријеме овог освјетљења разне музике војничке и грађанске свирале су на слeдећијем пјацама: Delle Terme — Dei Cinquecento — Dell' Esposizione — Colonna — Del popo'o — Strozzi — Della Chiesa Nuova — San Pantaleone — San Lorenzo in Lucina — D'Italia — Vittorio Emanuele — Circo Agonale — Ponte di Ripetta — Via Arenyla — дакле 14 музика.

Листови су донијели сјутра дан између осталијех биљежака и слeдећу: „Биле су прошле 11, кад један господин, високога стаса, широкијех плећи, са једном прелијепом госпођицом испод руке, уљезе у продаоницу дувана г. Клерићија у Via Nazionale, упитавши удворнијем тоном, ћели му промијенити један наполеон златни. Нагласак необични, златни новац, више него физономија господина, учинише да присутни упознаду у њему црногорског Књаза Николу, а у госпођици његову шћерку Књагињицу Ану, који су били изашли пјешке, да виде позорје освјетљења. Кад је Књаз узео ситни новац, захвали па изађе; али вијест о његовом присуству била се раскрострла на улицу. Тада се импровизирала топла овација. Народ стаде клицати: Viva il principe Nikola! Viva il Montenegro! Viva la casa Petrović. Књаз Никола осмјехиваше се веселијем лицем, којијем на први мах задобива симпатије свакога, ко му се приближи. Демонстрација изгледаше да неће свршити, мноштво се све више нагомилаваше около двије високе особе, који се већ не могаху слободно мицати. Требало је тражити кола. Пубанка је за колима, која окренуше преко пјаце Термах, за дуго наставила све више акламирања." Ово вадим из „Трибуне." Тако се исто догодило Књажевићу Мирку, који је био изашао у цивилу су два официра — упознали су га и акламирали.

* * *

Јуче су Њ. Њ. К. К. В. В. Престолонасљедник и Престолонасљедница Италије, у 10 сати изјутра, са Књазом Петром и својом пратњом одили у Пантеон, да се поклоне гробу Виктора Емануила, ујединиоца Италије, и положише диван вијенац од свежег цвијећа.

Та се посјета очекивала, те је црква била пуна народа, а такођер и улице, куда су краљевска кола прошла, кроз најодушевљеније овације.

У књизи посјетиоца Принц Напуљски се потписао: Vittorio Emanuele di Savoja; а Књагињица Јелена: Elena di Montenegro Principessa di Napoli. Ја мислим да је ово био први нови потпис Њезиног Краљевског Височанства.

Ватикански листови нијесу задовољни с овом посјетом; по старо римском обичају — веле — требало је Младенцида се поклоне гробу св. Петра.

У 4 послије подна било је примање у Квириналу преставништва италијескијех градова. Пресједника и присједнике било је у све 130. Примљени су у престоној дворани. Преставио их је Њиховијем Величанствима и Високијем Младенцима маркиз Ди Рудини, а адресу градова прочитао је пресједник римске општине Књаз Русполи. У адреси овако се поздравља наша Књагињица: „Да сте нам добро дошли, о Књагињо, што долазите у нашу нову отаџбину са противноложене обале јадранскога мора *као јемство братимства народах, што се огледају у његовијем водама*«.

Пошто је Његово Величанство Краљ љубазно захвалио на адреси, Њихова Величанства и Високи Младенци разговарали су се са поједињијем преставницима италијанскијех градова.

И јучер је велика шетња у колима. На шетњи су били и све Високе Особе. Његово Височанство Господар извозио се на брежуљак Ђаниколо, на коме је уздигнут величанствени споменик Гарибалду, и одакле је најљепши поглед на овај седмобрежни град. Његово Височанство Господар такођер је походио гроб Виктора Емануила у Пантеону и нањ положио вијенац од свежега цвијећа.

Листови су са великијем задовољством говорили о Господаревој посјети у Пантеону и на Ђаниколу.

*

Његово Величанство Краљ поклонио је Његовом Височанству Господару Војнички Савојски ред. који, како сам разумио немају него деветиња. наш је Господар десети. Ово је највише војничко одличије у Италији. Састоји се из бијелог крста, са зеленијем вијенцем, и носи се о врату.

Даље је Његово Величанство поклонило први степен св. Мауриција и Лазара Њ. Њ. С. С. Књазу Петру Карађорђевићу и Књажевићу Мирку.

Сјутра је велика војничка смотра, а у вечер престава гала у Арђентини.

РИМ 16 октобра.

Овдјешњи листови сваки дан изазе пуни [illegible] овијех знаменитијех дана, [illegible] да све то збијем у [illegible] дописима. За то се заустављам само на [illegible] моменте.

У недјељу вечер „монархична удружења“ приредила су у част Високијем Младенцима „фјакол ду,“ што ми речемо „бакљаду.“ Улице, куда је имала проћи биле су пуне народа, тако да кад се кренула није могла напријед него с великом муком. Разумије се, да је по овијем улицама био прекинут саобраћај кочија.

Било је 1800 носиоца разнијех транспарената, који су били подијељени на групе. Међу разнијем групама тијех транспарената једна група је била савојскијех грбова, а једна црногорскијех. Неколико музика на измјену свирало је без прекидања. Фјаколада је једва дошла у великом нереду, кроз мноштво непрегледно, на квириналску пјацу. На балкон Краљевског двора изашли су Њихова Величанства и Височанства, и ту су остали једно по уре, непрестано акламирани најодушевљеније. Отолен се фјаколада упутила улицама од Консулте и националном, па се разметнула. Ма како да је ова демонстрација народна била колосална, у ономе непрегледноме мноштву народа, који по читав дан до поноћа испуња пјаце и улице, изгледајући да види коју узвишену особу из Квиринала или Консулте, — па да јој прави овације, — у таквом трајном демонстрирању није могла великог ефекта учинити; за то су је неки листови и критизирали; али би их ја питао: како се величанственија фјаколада могла приредити?

Него да пређем на војничку смотру, која је била у уторник, не на отвореном пољу, како је имало бити, због поплаве дотичне пјаце Д' Арми, него кроз улице и по пјацама у самој вароши. Већ у 8 сати војска је била заузела своја мјеста од пјаце Берберини до врата Пинћана, па изван овијех врата корсом Италије, простором „Кастро Преторио,“ простором „Макао,“ све до близу врата Св. Лоренца. На пјаци од независности били су упарађени официри свијех категорија. Ту је било упарађено у све 16,000 војника.

У 9 сати кренуо је сјајни поход из Квиринала на коњима. Први су јахали Њ. В. Књаз Никола и Њ. В. Краљ Умберто, који је десну давао Његовом Височанству; за њима сви Књажеви и њихове пратње, као и војнички аташеи странијех посланства: међу њима били су: Књажевић Мирко, војвода Божо Петровић, командири Вукотић и Мартиновић и поручник Јовићевић. Ова сјајна пратња упутила се преко квириналске пјаце, кроз мноштво кличућег народа, и уз грмљаву топова са Кастела С. Анђела. Појава је била величанствена. Иза коњаника слиједиле су сјајне дворске кочије: у првој су биле Њ. В. Краљица Маргерита и Њ. В. Књагиња Јелена, Престолонаследница; у другој: португалска Краљица Марија Пија, Књагиња Летиција и Маркиз Гвићоли: у трећој: дукеса од Аосте, дукеса од Ђенове, (мати) и Књаз Петар Карађорђевић; у четвртој Књагињица Ана, Књагиња Изабела и Контесе Салеми и т. д. Иза кочија сав Стато мађоре, па једно одјељење корацијера на коњима.

Ова сјајна пратња прошла је улицом „Двадесетог септембра“, на улицом „Кватро фонтане“ док је дошла на пјацу Барберини, одакле почиње смотра, све тако до Порта Пија, уз свирање музике италијанске Краљевске марће и црногорете химне. Даље је слиједила смотра док је Краљевска пратња дошла на велику пјацу Независности; ту се зауставља, а на челу јој стоје Њ. В. Књаз Никола и Њ. В. Краљ Умберто. У $10^{1}/_{2}$ почиње испред њих дефилирање. Најприје је мрнарица са питомцима мрнарске академије, па карабинијери, пјешадија, берсаљери, опет пјешадија, алпини, артиљерија разнијех врста, женијска војска, артиљерија на коњима, па коњаници. Дефилирање је трајало до $11^{3}/_{4}$, дакле читав сат и четврт. Пред сваком врстом оружја свирала је музика, а публика по тротоарима, по прозорима и по терацама на кућама около пјаце аплаудирала је, највише берсаљерима и алпинима. Њ. В. Господар аплаудирао је одушевљено такођер берсаљерима, који су трчећијем кораком дефиловали, алпинима и артиљерији, што су сви листови највећијем задовољством забиљежили.

Утисак овога дефиловања био је најбољи. Момчадија здрава, чила, пјешадија истина ситнија, али карабинијери, топџије, па и остале врсте крупније.

* * *

Послије војничке смотре, без сумње, престава гала у позоришту Арђентини био је најсјајнији призор овијех свечанијех дана. Римска општина је разашиљала позиве. Аристокрација римска, дипломатско тијело, министри и дворјани, са госпођама, испуњали су ложе. Већ се у цркви при вјенчању видјело богаство и раскош у драгом камењу на овијем госпођа; али ове вечери при освјетљењу позоришта a giorno, још је више одсијевало из ложа то богаство и раскош.

У платеји су били сенатори, народни заступници, књижевнички и умјетнички свијет.

Ту вечер се пјевала опера „Пуритани.“ Послије првог чина, у $10^{1}/_{2}$ дошла су Њихова Величанство са својијем гостима. Њихов долазак био је свечан тренутак. Све очи су биле упрте у краљевску ложу. Усхићење је достигло свој врхунац. У први ред су сјели: Краљ и Краљица, Узвишени Младенци, краљица португалска и Књаз Никола; у други ред остале Књагиње Савојске, Књагињица Ана, Књажевић Мирко, Принц Наполеон, итд.

И пошто се утишало клицање, и пошто је сио свак на своје мјесто, и пошто су пјевачи наставили оперу, очи су свију биле упрте у краљевску ложу, наравно највише на младу Престолонаследницу, нашу Књагињицу. И када се Узвишене особе дигоше око поноћи да изађу, опет се поновише најусхићеније овације.

Те вечери је био у Двору објед у част заповједника војничке смотре, за то је Двор касно дошао у позориште. А дан прије, био је велики објед у част дипломатског тијела. Не говорим ништа о примању на Двору, које је сваки дан слиједило. Тек који час послије подна оставао је слободан Величанствима и Височанствима, да се извезу на шетњу. Али и то је у Риму била једна врста њихове дужности. Што је толики свијет, одушевљен и одан, дошао него да види Високе Младенце и њихове сроднике? Па и на тој шетњи нијесу били слободни: требало је непрестано на десну и на лијеву отпоздрављати!

* * *

Њ. В. Господар, као и на Цетињу, свако јутро дизао се рано. Прије аудијенција, које су отпочињале у 10 сати, рошао је дневне текуће послове. Ту долазе и одговори на многобројне честитке. Из Биограда су честитали Његовом Височанству Њихова Величанства Краљ и Краљица, г. Новаковић у име владе, и пресједништво народне скупштине, које је од стране народне скупштине честитало и Њ. К. В. Принцу Напуљскоме. Ове честитке из Биограда учиниле су најпријатнији утисак у Риму, особито послије злурадијех гласина, о тобожњој хладноћи између Цетиња и Биограда и потврдиле су, што је „Глас Црногорца“ већ нагласио, да никад братскији интимнији односи нијесу постајали између двије српске државе него данас.

Од аудијенција, што је Његово Височанство давало, спомињем оне италијанском министру иностранијех дјела Висконти-Вености, и министру пресједнику маркизу Ди Рудинију, које су трајале по читав сат и четврт.

Прелазим регату на Теверу, што је била у сриједу послије подна, па ваља да се зауставим на концерат, што је био у сриједу вечер на квириналској пјаци. За тај концерат из Двора су разаслани били силни позиви. Ја мислим, да је било те вечери преко хиљаде позванијех у Квириналу, а неки тврде да је било и двије хиљаде. Квиринал је као град; има ходника недогледнијех; све те дворане биле су испуњене цвијетом римске госпоштине. А Њихова Величанства и Височанства само су у два пута прошла тамо и овамо кроз те просторије. Њ. В. Књаз Никола одио је први имајући испод руке Њ. В. Краљицу Маргариту, па Њ. В. Краљ са Њ. В. Краљицом Маријом Пијом, Престолонаследник са Престолонаследницом итд. Пролазећи заустављали су се код појединијех личности и љубазно ословљавали их. А ко се у ком салону нашао, ту се и зауставио, пошто су се сви салони напунили. Само што су послужитељи могли нудити на великијем служавницима слодаледе и разна хладна пића.

А што је од концерта? Узвишене особе излазиле су на балкон и мноштво народа понављало им је заносне овације. Кад су музике удариле црногорску химну, подиже се са свију страна клицање: „живио Књаз Никола!“ које клицање никад да престане. Али српски „живио“ а не „viva“, само што изговарају „зивио“. Првијех дана чуло се у ријетко по који осамљен „живио,“ па је сваки дан све расло, као што је расла популарност Његовог Височанства у Риму, што су сви листови констатирали.

У поноћа се госпоштина из Квиринала разишла и овијем вечером у Квириналу завршене су свадбене свечаности.

БИОГРАДСКИ ЛИСТОВИ О УДАЈИ КЊАГИЊИЦЕ ЈЕЛЕНЕ.

Биоградски „Народ“ пише:

Данас је радостан и знаменит дан за цијело Српство. У вјечноме граду данас се вјенчава Књагињица Јелена, кћи Књаза Николе, за Виктора Емануила, сина Краља Умберта и насљедника италијанског престола. У мученичким кршевима црногорским, који су у српској историји постали знамење јунаштва, самопрегоревања и слободе одњегована је дивна мома, чија ће доброта, памет и љепота бити украс италијанском престолу.

Српкиња у Квириналу — неисцрпна тема за поносно размишљање сваком Србину, кад баци поглед на прошлост Квиринала и Српства, на односе између српских земаља и Италије, на млетачку доминацију у српском приморју. Српкиња у Квириналу, то је племенита српска захвалност за све оно што је Српство од оне стране јадранског мора добра добило; то је племенита српска освета за све оно што се одонуда против Српства згрешило. Данашњим се даном можемо с правом поносити, а то поносно осјећање мора у сваком Србину изазвати и захвално признање спрам Црне Горе и њезина Књаза Николе, који је мудрим родољубљем умио постићи оволике успјехе. Једним цвијетом из свог дома изравнао је све неправедне рачуне из прошлости у корист српских права и на дику српског имена.

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

САВОЈСКА ДИНАСТИЈА И ЊЕН ЗНАЧАЈ ЗА ИТАЛИЈУ. Из „Луче“

Написао: **Мило Ковачевић.**

(Свршетак.)

Тако Пијемонту би присаједињена само Ломбардија. Но иза овог рата бијаше у цијелој земљи већ потпуно сазрела мисао о уједињењу Италије под Савојским Домом. Народи средње Италије још за вријеме овог рата бијаху прогнали своје тиранске господаре, који узалуд у потоњем часу бијаху готови да задовоље народне тежње, те прогласивши Виктора Емануила за свог диктатора, овај тамо одређиваше за своје заступнике достојне и заслужне становнике истих покрајина. Узалуд јевропске силе издаваху опомене и наредбе овим покрајинама, да приме и признаду своје старе господаре, који најпосље, немогући друкче, сабираху најамничке војске да упану у своје земље и заузму престоле, али ни владе ових провинција, које бјеху изабрале за свог покровитеља књаза од Карињана Евгенија Савојског, не стојаху залуду, већ, утврдивши међу собом војнички савез, припремљени бијаху да сузбију сваки напад својих старих господара. При закључку цириншког мира, гдје бјеху изаслани пуномоћници Француске, Аустрије и Пијемонта, и ако се поменуте двије велике силе обвезиваху успоставити конфедерацију Италије под почасним првјенством Папе, ипак им то не испаде за руком. Напошљетку Кавур, министар Виктора Еемануила, представивши силама јевропским, да је немогућно више трпјети стање ствари какво бијаше у средњој Италији, изради, да се помоћу свеопштег гласања испита народно мњење, које даде огромном већином свој глас за сједињење с Пјемонтом, тада то Виктор Емануил прими и прогласи речене провинције као саставни дио своје државе. Да не би пак овим дјелом изазвао зловољу свог насилног савезника Наполеона III-ћег, мораде с болом у души пристати, да му уступи покрајине прекоалпијске — своју ђедовину Савоју, а уз њу и Ницу са свијем тим што се у овој показа сумњиви плебисцит за присаједињење с Француском. Аустрија бијаше већ спремила војску у чувеноме и тврдоме четвероуглу, изјављујући, да не признаје ново стање ствари у Италији. Краљ наполитански такође се спремаше, тиранишући ипак своје поданике, а Папа бацаше анатеме против оних, који оцијепише од његове државе Ромању, оружајући се и примајући под свој барјак фанатике са свако стране за одбрану својих права.

У толико бурна револуција у Палерму, која, и ако би крвљу угушена од Бурбонаца, одјекну по свој Италији, а особито у новој краљевини, одакле се крену, укрцавши се тајно ноћу код Ђенове, једна чета од 1000 добровољаца под водством Гарибалда, којој иђаше потајно на руку и сама влада. Гарибалди, избјегнувши чудном хитрином крстарење флоте бурбонске, искрца се на источну страну Сицилије у Марсалу, одакле иза неколико судара с Бурбонцима, побједоносно јурећи заузе цијело полуострво са узвиком: „живјело јединство Италије, живио Виктор Емануил њен први и најхрабрији војник.“ Из Сицилије Гарибалди пређе на Континент италијански, гдје иза неколико окршаја у почетку, отвори му се одједном слободан пут до Напуља, којег у заносном тријумфу његових добровољаца пројури на усхићење околног становништва.

Франциск II-ги не смијући га чекати у својој престоници, измаче у тврђаву Гаетску, пошто је узалуд покушавао протестовати силама јевропским, и давши у потоњем часу народу конституцију. 7 сеп. Гарибалди праћен малим бројем официра, дочекан тријумфално од усхићенијех грађана, уђе у Напуљ. Одмах иза тога, побједивши код Волтурна бурбонску војску и сузбивши је у своје позиције, поче да уређује у име Виктора Емануила краљевину двају Сицилија, прогласивши устав сардинске краљевине. У толико кад на поруку Виктора Емануила Папи, да одпусти своје најамнике странце, који бијаху увреда и опасност за потчињене народе, овај то одби, би му објављен рат уз пркос протестовања неких држава, које бјеху већ опозвале своје представнике у Торину. Тако пјемонтеска војска за 18 дана, иза отпора на којег наиђе код Анконе и на Кастелфидару, заузе Марке и Умбрију, сједињивши горњу Италију са доњом, а оставивши Папи само баштину св. Петра. Виктор Емануил, поставивши се сам на челу своје војске, упути се у јужну Италију, гдје га Гарибалди радосно сусрете и поздрави први са титулом Краља Италије. Пошто Виктор Емануил уђе у Напуљ дочекан у тријумфу од народа, и праћен чувеним генералом, овај, противећи се свако награди, склони се на својој скромној Капрери.

Пошто прешје војска пјемонтеска, удари одма на Бурбонце, те распрштивши их, заузе Капу, одакле бијаше већ умакао Франциск II-ги и склонио се у Рим код Папе.

Пошто је ово стање ствари у Италији било признато од најглавнијих сила и признат и проглашен од народа Виктор Емануил за краља италијанског, влада поставши под општим именом италијанске, поче се бринути о преустројству унутрашњем у сваком правцу. Још остајаше Рим и Венеција, па да се доврши данашња краљевина талијанска. Гарибалди нестрпљив за освојењем ове два краја, кројаше планове како ће освојити прво Рим, за то 1862 не обзирући се на опомену владе италијанске, која не жељаше себе учинити одговорном пред Јевропом, протрча Сицилију, сабирајући око себе добровољце са усклином: „Рим или смрт“. — Наступивши на полуострво, би заустављен од војске италијанске предавши јој се рањен.

1866, морала је Италија издржати у савезу са Прусијом рат противу Аустрије, али изгубивши битку код Кустоце на суву и код Лисе на мору, би принуђена да остане на дефензиви, па тек доцније да предузме нападања. У толико Гарибалди бијаше побједоносно допро до Тријента но буде позват да се врати натраг. Њена сјеверна савезница сатрије Аустријанце код Садове, те по закљученом миру усљед заузимања Наполеона III. Аустрија предаде истоме Венецију, а овај је уступи Италији иза мал да не једногласног плебисцита у корист Виктора Емануила.

Али да оставимо прошлост, чије би нас проучавање, поводом данашње свечаности, сувише далеко одвело. Боље је да загледамо мало у значај овога срећног догађаја за будућност.

Брак, који се данас везује у Риму између италијанског престолонасљедника и црногорске књагињице, није политика ис комбиновала; није профанисан политичким рачунима; само га је љубав засновала. Али баш то и чини, да ће и посљедице његове и на политичком пољу у толико јаче бити, што је основан на једином здравом темељу брачнога живота, на љубави. Оно што је љубав засновала и зближила, политика је прихватила и срећном остварењу привела. Данас слави побједу у Риму и љубав и политика.

Љубав и политика! — то је као кад би се рекло, да у исти мах побјеђује ватра и лед. Па ипак је истина, и у толико је веће право, које је књаз Никола стекао на српско признање, што је умио те двије супротности измирити и у исти мах задовољити. Љубав у овом случају, очувавши сву своју њежност и чистину, послужиће вјештој политици, као што учен вјештак помоћу ватре производи лед.

Биоград. „Српска Застава“ пише:

Кад ове редове пишемо у древноме граду Риму, данашњој престоници уједињене Италије, свршава се један, по срцу идеалан, а и по знаменитости својој важан чин. Насљедник Италијанскога Престола, приводи олтару, као своју сапутницу у животу, Јелену, принцезу српског рода, а један од лијепих изданака књажевске црногорске лозе, којој је намијењено било, да буде будућа Краљица Италијанска. Читав низ сјајних свечаности у двору Краља Умберта, обиљежава овај свијетао и ријетак црквено-политички чин, коме и отац невјестин са сином и једном ћери присуствује у Риму.

Далеко од политичкога оптимизма масе, који је неизбјежан при оваквим приликама, ми ни за тренутак и не потцјењујемо значај овога факта. Ми смо са самог почетка овога лијепога призора оцијенили и практични значај његов. Историја налази своје старе стазе, и обнавља их, овога пута у обратном правцу. Један од Краљева српских, из лозе Немањића, Урош, довео је себи краљицу, опет лијепу Јелену, преко мора. Сада, послије пет вјекова, једна Зећанка, кћи владаоца са Цетиња, опет лијепа Јелена, иде да стане на степенице једнога Краљевскога Престола, да се, кад буде божја воља, и попне на њега, као будућа Краљица. Ми не одвајамо своја честитања од честитања, која је изразио кући Петровића и наш Владалачки Дом овом приликом и у радости Црногораца видимо један оправдан излив осјећања.

Нека је и са наше, шумадијске стране: Срећно и дуговјечно!

Биоградски „Дневни Лист“ пише:

Јучер се вјенчала у Риму црногорска књагињица Јелена са талијанским престолонасљедником Виктором Емануилом. Као што смо топло и срдачно поздравили вјеридбу лијепе српске књагињице са будућим носиоцем круне талијанске, исто тако и сада од свега срца поздрављамо млади брачни пар, коме је намијењено да у своје вријеме управља судбом великога и племенитога талијанскога народа. Весеље у Риму није само весеље Италије и Црне Горе, него и весеље цијелога српскога народа, који је у току вјекова врло често долазио у додир са сусједним талијанским народом, те га научио цијенити и поштовати. Судба талијанског народа у многом је погледу била слична данашњој судби Српства. Раскомадани и од туђинаца потиштени, Талијанци су се беспримјерним жаром и пожртвовањем борили за своје ослобођење и уједињење. Они су га постигли. И Српство се борило и бори да оствари те исте идеале: да постигне ослобођење своје још подјармљене браће и да се уједини. Талијански народ разумије добро наше тежње и он им је вазда искрено симпатисао. У толико се више радујемо, што ће од сад српски и талијански народ тјешње везе везивати, што ће он од сад и много више се интересовати за судбу српскога народа, а пријатељи нама заиста нијесу на одмет.

Талијански народ је необично одушевљено и симпатично поздравио своју будућу краљицу, ћерку јуначког племена српског, које је вјековима истрајало у беспримјерној борби за слободу и независност.

И ако се обично каже, да данас бракови у владарским домовима не утичу више и не одређују политику држава, ипак се овоме браку не може одрећи дубок политички значај.

Биоградске „Мале Новине“ пишу:

У стародревном Риму, у тој дивној престоници уједињене Италије, данас ће се вјенчати италијански престолонасљедник с црногорском Књагињицом Јеленом.

То је догађај од голема значаја, који надом и радошћу пуни сва српска срца.

С тога и ми одсвуд, с обале плавога Дунава, шаљемо данас топао, срдачан поздрав и искрене честитке, поздрављајући данашњи догађај као залогу љепше и сјајне будућности и нашег и италијанског народа. Јер, као што се данас спајају у њежној и вјечитој љубави срца високих вјереника, тако се исто спајају у топлом пријатељству срца народа талијанског и српског да заједнички прегну око стварања своје љепше будућности.

Српски народ данас пресађује у ону дивну башту, што се зове Италија, један од најљепших и најдрагоцјенијих цвјетака и прати га тамо својим најљепшим благословом и најживљом жељом, да буде вазда извор среће и радости за српски и италијански народ и да послужи као сјајна спона истинског њежног пријатељства између два племенита народа.

Од данас очи цијелог српског народа живо ће бити упрте у дивну Италију. Он ће с највећим интересовањем пратити живот и напредак своје Књагињице и њезиног високог Супруга, као и цијелог узвишеног Савојског дома, а из његових груди извијаће се увијек топла молитва, данас као и у будућности: Сретно да Бог да; а данашњи дан остаће у повјесници српској записан као дан велике радости.

ПЕТРОГРАДСКИ ЛИСТОВИ О УДАЈИ КЊАГИЊИЦЕ ЈЕЛЕНЕ.

Петроградско „Н. Времја“ пише:

Сјутра, 12 октобра, Црногорска Књагињица Јелена ступа у брак с насљедником италијанског престола. Шћерка словенскога владаоца ступа у краљевску италијанску породицу да с временом заузме са својим супругом престол краљевине, једне јевропске велесиле. Строго говорећи, овај догађај нема политичкога значаја. Добро су познате прилике, које су га омогућиле. Принц Напуљски изабрао је себи невјесту искључиво по захтјеву свога срца, без икаква споредног рачуна, знајући у напријед, да шћер Црногорског Књаза Николе може постати његовом супругом само сагласијем и одобрењем врховног вође велике државе, која нема узрока да буде особито задовољна односима према њој италијанске владе. На први поглед могло се посумњати у то сагласије и одобрење, и да је син и насљедник Краља Умберта иколико дијелио погледе г. Криспија, по свој прилици шћаше себи тражити другу невјесту. Али Принц Виктор Емануил, већ једном дочекан у Русији искреном срдачношћу, дошао је прољетос у Москву увјерењем, да на њега неће бити оборена одговорност за држање италијанске владе, док јој је на челу био државник, који је наодио рачуна, да ствара хладне односе између Русије и Италије. И он се није преварио. Његов брак са Књагињицом Јеленом то потврђује. Сјутра из Русије биће упраљене младенцима само искрене жеље среће и благополучија. И сви одушевљени овијем жељама у Русији, пунијем задовољством промислиће, да ступањем словенске Књагињице у италијанску Краљевску породицу, прије или послије може довести до такве промјене руско-италијанскијех односа, коју руски народ жели, не толико из личнијех рачуна, колико што ће то Италију извести на прави пут у међународној политици. По веома распрострањенијем гласовима, који потичу из поузданијех извора, Принц Напуљски није ни мало расположен да сматра политику г. Криспија сагласном са правијем интересима Италије. У доброизвјештенијем политичкијем круговима њега сматрају искренијем пријатељем што тјешњега зближења с Русијом, а у данашњијем политичкијем околностима не може се то зближење жељети, не признав неопходност зближења у исто доба и с Француском. Принц Виктор Емануил, истина, нема непосредног уплива на ток италијанскијех политичкијех посала, и не може имати, али је трудно вјеровати, да би савјетници Краља Умберта, ма који били они од сада, сматрали сагласнијем са својом мисијом не узимати у обзир личне погледе и симпатије насљедника престола. Прилике све више и више наступају, да Италији не иде у рачун и даље остављати у односима хладне учтивости према Русији и Француској. Промјена овијех односа на боље не стоји у свези с питањем о учешћу Италије у тројном савезу. Њој би могла стати на пут само наклоност Квиринала слушати савјете из Лондона, а нема довољно узрока подозријевати људе, што су данас на челу владе италијеске, у тој наклоности. При другијем условима саучешће руског народа према догађају, што ће се сјутра збити у Риму, могло је имати мање уздржљив карактер, но ово уздржавање Принц Напуљски и његова будућа супруга не треба да узимљу на свој рачун. Њима лично руски народ послаће сјутра искрено честитање и најсрдачније поздраве.

Петроградске „Новости“ пишу:

Сва Италија односи се највећијем одушевљењем према браку насљедника престола са словенском Књагињицом. Русија са своје стране може само радовати се установљењу сродничкијех веза између италијанске Краљевске и црногорске Књажевске Куће.

У посљедње доба много се писало о Италији у инглеској и њемачкој штампи. Отворено се расправља питање: оће ли она остати у тројном савезу? Но ова претпоставка истиче се у инглеској штампи с намјером пркосити њемачкој штампи, која говори, да се Италија налази уочи министарске кризе, јер да већина парламента није довољна франкофилском политиком маркиза Ди Рудинија. Али Рудинијево министарство у кратко вријеме успјело је и постигло је тако много у намјери да изведе земљу из опасног положаја, у ком се налазила усљед Криспијеве политике, да сви ти гласови о кризи немају никаквог основа. Брзо ће бити закључен мир с Абисинијом, и Италији ће још преостанути, да доврши мирну политику садањег министарства обновљењем трговинског уговора са Француском. Скоро закључени уговор о Тунизу тумачи се како француском тако италијанском штампом као уводу француско-италијеки трговински уговор. Садашње италијско министарство својом тактичном и умјерном политиком приуготовило је пут к жељеноме споразуму. Италија и остајући у тројном савезу може удешавати своје односе са осталијем државама на чвршћим основима. Тако успјешан почетак трудно да неће имати успјешнији наставак. Брак Принца Напуљског може се сматрати као један доказ те за Италију благотворне вањске политике. Честитајући Младенцима, ми можема у исто доба изразити наду, да ће Италија наставити своју умјерену и мирну политику, која јој је у посљедње доба стекла симпатије све Јевропе. И за тројни савез политика Рудинијева је корисна и диже с њега знатни дио одговорности за општи положај у Јевропи.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Црногорчад у Вршцу на занатима.

Новосадској „Застави“ пишу из Вршца:

Непосредан повод, да је Црногорчад дошла у Вршац на занате, био је тај, што је 12 младих Херцеговаца дошло у Вршац на занат. А то је било овако: Прије пет година обратио се јавно у новинама мостарски учитељ Ристо Сировина на Србе занатлије у бившој Војводини с молбом, да 12 Херцеговаца, који су свршили четврти разред српске основне школе, приме на изучавање заната. Разлоге за овај корак навео је, што су у Херцеговини, као и у Босни у опште, настале са свим нове потребе према новом начину живота. Те потребе могу подмиривати само дотичне врсте заната. Стари занати с тога губе своју вредност, занатлије пропадају, досељеници Швабе радећи нове занате, подмирују те нове потребе и заслужују лијеп новац, док старосједиоци пропадају, јер се њихови рукотвори више не траже. Но Швабе неће да примају Херцеговчад на занате, да им неби ови временом конкурисали, него да на тај начин сачувају себи богате изворе прихода. А по што би пропадањем занатлијства пропао велики дио грађанства српског у Мостару, то да би се томе доскочило, молио је исти родољубиви учитељ мостарски Србе занатлије у бившој Војводини, да они приме

Примајући Виктор Емануил иза тога у Торину депутацију, која му донесе плебисцит Венеције, рече: „да сматра ово за најсретнији дан у своме животу, јер се на њему за вазда збрисао са полуострова туђински јарам; да је Италија уједињена ал недовршена, а зависи од италијанаца да је бране и учине напредном и великом.“ Да би се Италија довршила, остајаше још Рим, против којег се под предвођењем разних народних вођа а особито Гарибалда, учиње још један покушај познат под именом бојева у римском пољу и у којему прођоше хрђаво храбри добровољци.

Рат између Француске и Русије (1870), дође као наручен за Италију, особито пошто Француска, највећа и једина заштитница папиног пријестола, поче да уступа пред побједоносним оружјем прусијанским. Влада италијанска, за тим сами краљ покушаше да мирним путем принуде светог оца Папу на предају Рима, али све бијаше узалуд. Би наређено војсци да марширa на Рим, која доспјевши под његове бедеме и отворивши топовима улазак, спремаше се да га заузме јуришом, но у толико се посада римска предаде. Виктор Емануил, ступивши у Рим, прими плебисцит, који му посвједочи огромну приврженост народа. Нареди, да се законом одреди положај папе према држави, којег овај не хтједе да призна; за тим, ступивши Виктор Емануил у своју нову резиденцију на Квириналу, изговори оне знамените ријечи: „У Рим нас ево и остаћемо.“

Овај знаменити владалац, први војник Италије, отац отаџбине, Краљ поштењак, кроз дуги низ најтежих борби за зава своју цијел, свој идеал, одужује се аманету свог оца мученика, свети благородне жртве за независност Италије, те још у доброј мушкој снази изненадном болијешћу 1878 године, испушта своју велику душу, за којег исти папа Пио IX, дигнувши му анатему при скончању његовог витешког живота, признаде и изговори: „заиста је био прави Краљ.“

По смрти великог Краља, ступа на престо Италије достојни син Оца отаџбине Умберт I ви, који, заклевши се народу на вјерност, заклиње се и својем деветогодишњем сину Виктору Емануилу, Књазу од Напуља, приликом најусхићенијих овација од стране народа пред двором квириналским: „да ће му спремити исту љубав којом народ њега сад поздравља, кад он буде ступао на пријесто Италије“. Умберт I још као принц у чину мајора пјешадијског одликовао се у боју код Кустоце, гдје, построивши шупље коло од батаљона којим заповиједаше у близини Вилафранке, заустави и разагна хусарску коњицу Аустријску, задржавши је, да се не упушти за уступајућом војском талијанском; а кад му у истом боју надлежни генерал заповиједи, да се измакне из прве линије бораца, пошто чињаше биљегу својим сјајним одјелом зрнима непријатељским, Умберт му одговара: „као старијег вас слушам, само вам никад нећу опростити, што до таквог степена стјешњавате моју слободу“.

Брат Краља Умберта, блаженопочивши принц Амадео, Дука од Аосте, у истом се боју одликовао и задобио рану; за тим је 1870 год. био изабран за Краља Шпанског, изјавивши, да жели владати уставно; но [illegible] зађене странке, даде оставку у руке окупљених Кортеса, повративши се иза тога натраг у Италију, гдје остаде до краја свог живота, као десна рука своме брату Краљу Умберту, уживајући велику популарносу у свој Италији.

1884, кад је пламен колере косио у Напуљ, гдје по 900 на дан умираше, у горњој Италији код Порденона бјеху том приликом велике војничке маневре, гдје је требало да присуствује Краљ, пашто ће тада овај: „У Порденон је весеље а у Напуљ се умире, — идем у Напуљ“. Овим је чином запечатио увјерење његове љубави према народу, које ужива у потпуном смислу ријечи.

Невјеста Умберта I-ог, лијепа Маргарита, Краљица лијепе Италије, кћи је блаженопочившег Фердинанда Дуке од Ђенове брата млађега Виктора Емануила, којом се вјенчао 1868.

Овај брак био је благословљен 1869 мушким чедом, Његовим Краљевским Височанством Виктором Емануилом, принцем од Напуља.

Витешки Дом славних Петровић-Његоша, који ево пуних 200 година управља судбином јунаштвом прослављеног соколовског Српског гнијезда Црне Горе, дочекива као малог госта унука славног Краља поштењака, сина витешког Умберта I-ог, која долази да запроси милу Ћерцу витешког и јуначком славом окруњеног Господара Николе I-ог — Њ. Височанство дивну Књагињицу Јелену.

Проглас Његог Узвишеног Оца, којим из својех уста обављује народу ову сретну [illegible] громогласним [illegible] ком и најусхићенијим одушевљењем и слављем, те испуни неописаним весељем срца Његових вјерних поданика, који сваку срећу свог Узвишеног Дома Владарског, сматрају за срећу своју и цијелог српства.

На нашу велику радост, обнављају се после толико вјекова, опет оне исте везе, које некад спајаху круном овјенчане главе српског народа с народом италијанским. Сами земљописни положај Српских земаља и Италије изискује, да народи што у њима живе, морају за разлог заједничке среће стајати раме уз раме и у тијесном пријатељству међу собом, а Јадран сињи мјесто да их раздваја — спаја их најљепшим путем, којег је сами Бог за то створио. Традиције нашег народа тијесно су скопчане у сваком погледу с овијема:

„Del bel paese che l' Appennin parte,
„Il mar circonda e l' Alpe.

Италија напослетку, иницијативом Куће Савојске, задобија своје уједињење, а још распарчани српски народ, иза петовјековне борбе, којег вежу исте тежње са Италијом, захтијева кроз уста својих савезних окруњених глава, рачунајући на помоћ свијех својих пријатеља по крви, вјери и тежњама, да му се поврати оно, што је, стојећи као бедем, на бранику за хришћанство, изгубио, и највише допринио да малакшу крила зору османлијском.

младу Херцеговчад и да је науче новим занатима, Овај позив и молба остала је неко вријеме неуважена. Једном приликом вршачке српске занатлије у својој читаоници читајући тај позив и схвативши значај саме ствари, одлуче се, да приме Херцеговчад. Што смислише — то и учинише. И тако дође у Вршац 12 Херцеговаца. Ови су данас већ изучили занате и вратише се већ у свој завичај, да тамо подигну производњу и да спасу српско занатлијство, а тим уједно и економски оснаже мостарско Српство

То се дакако рашчуло по цијелом Српству, па и у јуначкој Црној Гори, гдје су сличне прилике као у Херцеговини. И тамо су настале нове потребе, које стари занати не могу да подмире; за то се занатски рукотвори довозе са стране, па новац иде из земље, а стари занати пропадају. Господар Црне Горе схватио је значај занатлијства по саму државу, па је похитао, да и у том погледу унапреди Црну Гору: јер кад буде Црна Гора имала своје занатлијство, онда ће оно подмиривати потребе у земљи, те ће тако имати у самој земљи својој занимање и заслугу, а што је још главније: остаће многе паре у земљи. До сад су Црногорци ишли по свијету да надниче, а за тим су тај новац и опет слали у иноземство; много се дакле нијесу помогли, а о економској независности Црне Горе није се смјело ни мислити. Мудром владару, као што је витешки Књаз Никола, није се могла отети из вида оваква замашна ствар, те је одлучио, да Црној Гори и у томе помогне. Али како, кад у самој Црној Гори нема изучених занатлија који би Црногорчад изучили у новим занатима? И у томе је Књазу и његовој влади заиста пао на ум случај са Херцеговцима. Сјетише се вршачких српских занатлија, који онако вољно и одушевљено примише младе Херцеговце и изучише их у новим занатима. По налогу Књажеву обрати се министар Матановић на српску занатлијску задругу у Вршцу с питањем: Да ли би примила неколико црногорских дечака, да их смјести код занатлија ради изучавања заната? До душе наша је занатлијска задруга општа, у којој има и Несрба, али у њој су у огромној већини Срби (од 800 има преко 550 Срба занатлија), а онај упит извесно је требао доћи читаоници српских занатлија у Вршцу, која се побринула и за Херцеговце. Но то не мијења ствар: Предсједник задруге занатлијске Жива Поповић и тајник Никола Манцука, као добри Срби примише понуду драговољно и после извјесних преговора, прошле године јуна мјесеца довео је г. Томо Вулетић по налогу Књажеву дванаест Црногораца у Вршац; тајник задружни Никола Манцука побринуо се за смјештање дјеце, што није тешко ишло, кад се узме у обзир добра воља вршачких занатлија. Дјеца су за ову годину дана врло добро напредовала, те је оправдана нада, да ће Црна Гора у њима добити вресне занатлије, а наше се занатлије неуморно старају, да их што боље обуче себи на дику, а Црној Гори на корист. Ове године (септембра) отишао је тајник Никола Манцука на Цетиње, те је при повратку довео собом још 17 црногорских дјечака, које је такође већ смјестио код наших занатлија. И тако сада имамо у Вршцу 29 црногорских дјечака, који уче занате. Дјеца су добра, послушна, вриједна и разумна, те ће од њих за цијело постати добре занатлије, а томе се Црна Гора може особито радовати. Под вољним старањем наших занатлија они ће извјесно свој смјер постићи.

И тако су Срби занатлије у Вршцу стекли себи великих заслуга за Српство: Њима је пало у дио, да ударе темељ српском занатлијству, дакле и економском напретку Црне Горе и кршне Херцеговине. Ако са собом у ове крајеве нијесмо много добили, — инак је бар то једно добро: Што су овострани Срби најприје браћи у Србији, а сада ево и Црној Гори својим знањем и умјењем притекли у помоћ.

Јуначком Књазу Николи ваља признати, да је сретан у својим замислима, јер му свака иде на добробит јуначке Црне Горе, као и ова замисао. Уважавајући велике заслуге Николе Манцуке, тајника наше занатлијске задруге, одликовао га је витешки Књаз Никола орденом Данилова реда IV. степена, а не сумњамо, да ће се и нашим занатлијама одати достојно признање на труду им.

Чујемо, да се Ник. Манцуки приликом боравка му на Цетињу, понудило још 20—30 младића, да дођу с њим у Вршац, али они за сада морадоше причекати. Ето прилике и Србима занатлијама по другим мјестима да помогну Црној Гори.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 26 октобра.

(**Одликовања.**) Његово Величанство Краљ Умберто одликовао је: Г. г. војводу Божа Петровића, војводу Гавра Вуковића, војводу Петра Вукотића, и вој. И. Пламенца *првијем* степеном реда Св. Мауриција и Лазара; војводу Сима Поповића и г. Ника Матановића, Пресвијетлог Прабискупа Барског г. Милиновића, Дра Богишића првијем степеном реда Италијанске Круне; г. Слава Ђурковића другијем степеном Св. Лазара и Мауриција; г. бригадира Јова Мартиновића другијем степеном Италијанске Круне; г. ком. Јанка Вукотића, г. ком. Митра Мартиновића и дра Л. Томановића III-ијем степеном Италијанске Круне; г. Вука Вулетића предсједника општине, г. Марка Ђукановића, Управитеља грађевина, дра. Луја Војновића сек. Њ. В. Господара, г. Сл. Рамадановића и г. Илију Вулетића, секретаре мин. вањ. дјела, г. Ива Ђуровића кап. стај. војске и г. Андрију Радовића официра ђенија IV-ијем степено Италијске круне, а г. Стева Јовићевића поручника стајеће војске, г. Андрију Јовићевића ордонанс официра Њ. В. Књаза Насљедника и г. Марка Газиводу ордонанс официра Њ. В. Књаза V-ијем степеном истога реда.

(**Годишњи парастос.**) У недјељу, 20 т. м., као на дан смрти блаженопочившег Цара Александра III, била је у катедралној цркви архијерејска служба са парастосом. Присутни су били Њихова Височанства Господар, Књагиња Милена и Престолонасљедник, Њихове Свјетлости Књагињица Ана и Књажевић Мирко, државни великодостајници, особље царско руске легације и чиновништво, сви у паради.

— У суботу, 19 т. м., као на дан смрти блаженопочившег Господара Митрополита Петра II, била је у катедралној цркви задушна архијерејска служба са парастосом, у присуству Његовог Височанства Престолонасљедника, државнијех великодостојника и чиновништва.

(**Четрдесница.**) У петак на дан Св. Петра Цетињскога навршила се четрдесница блаженопочившој Књагињици Олги Даниловој. Послије свечане архијерејске службе у катедралној цркви био је парастос, у присуству Његовог Височанства Књаза Престолонасљедника, државнијех великодостојника и осталог многобројног грађанства.

(**Личне вијести.**) Његова Преузвишеност Февзи-паша изванредни посланик и опуномоћени министар Њ. В. Султана при нашем Двору повратио се на своје мјесто из Цариграда. — Прошле недјеље бавио се на Цетињу Књаз Лазарев из Русије, и у недјељу имао је част да буде примљен у приватној аудијенцији од Његово Височанства Господара. — Г Сава Бјелановић, уредник задарског „Српског Гласа," који је са нашијем уредником одио у Рим на свадбене свечаности, отпутовао је у понедјељник пут Задра. — Г. Јово Ковачевић, уредник „Босанско-Херцеговачког Гласника," што у Биограду излази, бавио се овијех дана у нашој средини.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Кога је преживјела инглеска краљица Викторија.) Лодонски „Дејли Телеграф" саставио је списак из кога се види кога је преживјела инглерка краљица Викторија за вријеме своје владавине: 1. Све чланове тајнога свијета што су у години 1837 биль уживоту. 2. Све перове, што су у год. 1837 носили своје титуле, изузимајући Еарла оф Доруљеја, коме је тада било 10 година и серла Вилзона коме је тада било 14 година. 3. Све чланове доњега дома, који су у години краљичиног ступања на престол били посланици, изузимајући Глестона, Чарсла Вилтерса, сада њег војводу од Нортхуберланда, Еарла од Менборуга, Еерла од Мансфилда и Џона Темпла Леадера. 4. Краљица је имала 11 лорда-канцлера, 10 министара пресједника, 6 скупштинских предсједника доњега дома, пет арцибискупа од Јорка и 5 главних заповједника војске 5. Она је преживјела сваког војводу и сваку војвоткињу, сваког маркиза и сваку маркизу који су 1837 носили те титуле. 6. Она је преживјела све чланове Џокејског клуба, који су у год. 1837 били на своме мјесту; 7. Она је преживјела 17 предсједника У једињених држава, 10 вице краљева од Канаде, 15 вице краљева од Индије; а на челу француске владавине виђела је 1 краља, 1 цара и 6 пресједника републике. —

(Жељезнице на свијету.) Све жељезнице на свијету биле су 1 ог јануара 1895 године дуге 687.550 километара, скоро двапут толико колико износи удаљеност земље од мјесеца. Више од половине ове дужине долази на Америку, на име 369.750 километара. За њом долази Јевропа са 245 300 клм., Азија са 41.970 клм., Аустралија са 22.202 клм., Африка са 13.103 клм. У Јевропи је Русија у току године 1894, највише проширила своје жељезничке мреже наиме за 4.703 клм.. т. ј. за 14 од сто. За њом долази Француска, којој су жељезнице продужене за 3.307 клм., или 11.2 од сто. На трећем је мјесту Њемачка са 2.593 клм. Знатно су прошириле своје жељезничке мреже Шпанија, Италија и Шведска. У Уједињеним државама порасла је 1894, дужина жељезница за 20 051 клм., т. ј. за 7.5 од сто. Трошкови за ту силну жељезничку мрежу на свијету износе 180 милијарди динара. –

(Дванаесто-годишње спавање.) Из Бремена дође скорим ова чудновата вијест: Једна млада дјевојка у општини Гамбек, која је била заспала прије дванаест година, ни дан дањи није се још разбудила. У првим годинама могла је покашто и осјећати спољне утиске, ама сада и ти су осјећаји сасвим утрнули. Храна јој се даје у уста вјештачким начином и, што је такођер чудновато жваће и гута баш као да је будна и на јави. Многи одлични љекари покушавали су у току толиких година да је разбуде и освијесте, ама сви су покушаји остали безуспјешни. Кукавну дјевојку надгледају и о њој се брину родитељи и друга својта. Она не само да не слаби у тијелу, већ се, шта више, правилно развија. Заспала је у својој четвртој години. Сада јој је шеснајест. Ако се још у вријеме пробуди, може се одмах и удати, премда би било од потребе да претходно научи говорити, кувати прати и вршити и остале кутње послове.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА".

БИОГРАД, 17 октобра. — Краљ Александар са пратњом отпутовао је у Букарешт, преко Турнсеверина, да посјети румуњски краљевски двор.

ПАРИЗ, 17 октобра. — Велики Књаз Владимир посјетио је пресједника Фора. Био је примљен са војничкијема почастима.

ФИОРЕНЦА, 18 октоб. — Књаз и Књагиња Напуљска дочекани су најодушевљеније. Изванредно мноштво народа испуња улице украшене. Војска и удружења чинили су шпалире до дворца Пити. Градоначалник са властима дочекали су Књажеве на станици. Пратња је ишла кроз неописиве овације и кишу цвијећа. Музике су свирале италијанску и црногорску химну. У вечер је било величанствено освијетљење, и бакљада пред дворцем Пити, са френетичкијем овацијама.

ДАРМШТАДТ, 18 окт. — Цар и Царица руска отпутовали су у Петрограду.

БУКАРЕШТ, 19 октоб[р]ра. — Крал. С. бије најодушевљеније дочекан. На великом обједу у Двору Краљеви су измијенили здравице за све тјешње и тјешње пријатељство њихово и њиховијех народа.

ПЕТРОГРАД, 20 октобра. — Величанства су јучер приспјела у Гачину, гдје су поздравили удову Царицу, па су данас присуствовали на задушној литургији Александру III., поводом годишњице његове смрти.

БИОГРАД, 21 октобра. — Краљ се повратио из Румуњске.

ПАРИЗ, 22 октобра. — Руски посланик Моренхајм положио је вијенац од стране Цареве на гроб Карнотов. Мелин захвалио је Цару за почаст учињену Карноту. На интерпелацију у камари односно јерменског питања, Ханато је одговорио, живо аплаудиран. Камара је примила дневни ред, који одобрава изјаву владину са 402 против 90 гласова.

ЦАРИГРАД, 24 октобра. — Последњијех дана било је много Турака уапшено, међу њима неколико хоџа. Строга пажња војничка у турском квартијеру усљед демонстрација због посљедњијех наредаба. Велики везир наредио је строге мјере противу иностранијех Јермена, који муте.

АТИНА, 25 октобра. — Камара је отворена на изванредно засједање.

ПЕТРОГРАД, 25 октобра. — Очекује се Нелидов, да прими упутства односно преговора са државама о висећијем питањима.

РИМ, 26 октобра. — Нерацини приспио је 6 октобра у Адизабаба и био је званично примљен од Менелика. Његова мисија срећно је отпочета.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Изашла је нова књига

ПЕТАР II ПЕТРОВИЋ-ЊЕГОШ

КАО ВЛАДАЛАЦ

написао

Л. Томановић

Цетиње 1896

Државна Штампарија.

Цијена 1 фиорин.

Наруџбине се шиљу књижарници г. Марка Лукина Иванишевића.

Сјутра, у суботу 26 ов. м., даваћемо годишњи парастос својим покојним друговима.

Парастос ће се држати у храму Свете Госпође (Влашкој цркви) у 11 ура прије подна.

Овијем позивамо родбину и пријатеље покојника, да и они парастосу присуствују.

Цетиње, 25. Октобра 1896 год.

РАДНИЦИ ДРЖ. ШТАМПАРИЈЕ.

ОБЈАВА.

Медо Смаилов Оручевић овдашњи трговац изашао је презадужен, због тога се овим позивају сви његови дужитељи, којима је заостао дужан, да поднесу потписатој управи писмене рачуне од чега им и колико дугује.

Који дужитељ не би поднио своја потраживања најдаље до 1. Новембра ов. год. после му се неће никакво потраживање у обзир узети.

Подгорица, 28. Септембра 1896.

Број 883.

УПРАВА ВАРОШИ ПОДГОРИЦЕ.

(3—4)

Обавјештај.

Просуо се глас, да дајемо новаца с врху хипотеке, те с овијем обавјештавамо поштовану публику да је наша компанија **„трговачка"** а не банкарска, и од сад свако питање за зајам новаца, неће му се узети у обзир.

Подгорица, 3 септембра 1896.

The anglo-montenegrin trading Co., Ltd.

EMIL HAMMER

direktor.

(2—3)

Уредник: Др. Л. Томановић. Издавалац: Државна Штампарија. У књаж. црн. државној штампарији.